

VšĮ „GAMTOS ATEITIS“

2019 M. VISUOMENĖS ŠVIETIMO BEI INFORMAVIMO PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO KLAUSIM AIS PROGRAMA

BENDROSIOS NUOSTATOS

VšĮ „Gamtos ateitis“ (toliau – Organizacija) parengė 2019 m. Visuomenės švietimo bei informavimo pakuočių atliekų tvarkymo klausimais programą, siekdama įgyvendinti prisiimtus įsipareigojimus ir atsižvelgdama į suplanuotus resursus.

Šioje programoje aptariama esama padėtis pakuočių atliekų tvarkymo srityje, numatomos prioritetinės švietimo kryptys, siektini tikslai, finansavimo schema bei planuojamos įgyvendinti priemonės, apimtys ir terminai.

SITUACIJOS APŽVALGA IR PRIORITETINĖS KRYPTYS

Aplinkos ministerijos užsakyму 2018 m. atlikta reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa parodė, kad devyniems iš dešimties apklaustų respondentų (t.y. 89 proc.) aplinkosauga yra svarbi. Apklausą atliko ir 1033 gyventojus nuo 15 iki 74 metų apklausė rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanija „Baltijos tyrimai“.

Remiantis apklausos duomenimis:

- tarp didžiausių aplinkosauginių problemų įvardijama gausėjantis atliekų kiekis (atsakė 13 proc.), atliekų tvarkymas bei jų prevencija (11 proc.);
- septyni iš dešimties nerimauja dėl kasdienių plastiko gaminių poveikio aplinkai ir žmogaus sveikatai;
- devyni iš dešimties apklaustųjų atliekas rūšiavo;
- daugiau nei trečdalis apklaustųjų vengė plastiko pakuočių ar tvarkė aplinką, dalyvavo įvairiose talkose jai tvarkyti;
- penktadalis apklaustųjų suvartojo mažiau išteklių – energijos (24 proc.), vandens (20 proc.), sumažino atliekų kiekį namų ūkyje (22 proc.);

- 34 proc. nurodė, kad reikia teikti dar daugiau informacijos ir šviesti visuomenę aplinkosaugos klausimais.

Kad pakuočių atliekų tvarkymo tematikos aktualumas visuomenėje kasmet tik didėja, rodo ir kiti skaičiai bei pavyzdžiai. Trečius metus veikianti užstato sistema kasmet generuoja vis geresnius rezultatus – pernai buvo grąžintas rekordinis (92 proc.) gėrimų pakuočių kiekis, iš viso 581,6 mln. vnt., t.y. 43 mln. daugiau nei 2017 m. Tai rodo, kad Lietuvos gyventojų nuostata ir įprotis tvarkyti pakuotes atsakingai tvirtėja.

Atsižvelgus į Europos Sąjungos reikalavimus mažinti vienam gyventojui tenkantį sunaudojamą plastikinių pirkinių maišelių kiekį bei tuo siekiant mažinti aplinkai daromą žalą, nuo šių metų pradžios jau įsigaliojo draudimas prekių ar produktų pardavimo vietose neatlygintinai dalyti lengvuosius plastikinius pirkinių maišelius – tai yra storesni maišeliai, dažniausiai su prekybos centro logotipu.

Nuo 2021 m. ES nebebus prekiaujama vienkartiniais plastikiniais įrankiais ir indais, balionų lazdelėmis, šiaudeliais, ausų krapštukais, taip pat iš polistireninio putplasčio pagamintomis maisto ir gėrimų pakuotėmis bei indais. ES valstybės taip pat turės imtis būtinų priemonių, kad sumažintų likusių plastikinių maisto ir gėrimų pakuočių naudojimą.

Dar viena naujovė Lietuvoje – nuo šių metų sausio 1 dienos dalyje Lietuvos miestų jau pradėtas diegti ir atskirų maisto atliekų surinkimas. Atskirai rinkti maisto atliekas taip pat įpareigoja ES žiedinės ekonomikos strategija, kurios tikslas – mažinti atliekų kiekį ir taupyti pirminius išteklius, o susidariusias atliekas naudoti pakartotinai.

Pakuočių atliekos sudaro didelę atliekų (taip pat komunalinių) dalį, o ekonominio augimo sąlygomis jų tik gausėja. Siekiant mažinti sąvartynuose šalinamų pakuočių atliekų, būtina ir toliau įgyvendinti priemones, kurios užtikrintų efektyvią pakuočių atliekų tvarkymo sistemą, būtina vykdyti jų perdirbimo ir (ar) kitokio naudojimo užduotis, būtina nustatyti ir įgyvendinti pakuočių atliekų prevencijos priemones, diegti pirminį šių atliekų rūšiavimą.

Siekiant šių tikslų įgyvendinimo, pakuočių atliekų tvarkymo sistemos darnų ir ilgalaikį veikimą bei vystymąsi gali užtikrinti tik bendras skirtingų sektoriaus dalyvių darbas, pradedant pakuočių gamintojais, importuotojais, rūšiotojais, atliekų tvarkymo organizacijomis ir baigiant surinkimo, rūšiavimo ir perdirbimo įmonėmis, nepamirštant, kad visame procese kasdien dalyvauja ir kiekvienas visuomenės narys.

Europos Komisijos 2018 metais patvirtintos naujosios ES atliekų taisyklės ir iškelti ambicingi tikslai numato, kad iki 2030 metų į sąvartynus patektų ne daugiau nei dešimtadalis visų ES susidarančių atliekų, o 75 proc. pakuočių Europos Sąjungos (ES) valstybėse narėse būtų perdirbama:

- Plastiko pakuotėms numatytas 55 proc. perdirbimo tikslas.
- Stiklo pakuotėms numatytas 75 proc. perdirbimo tikslas.

- Popieriui ir kartonui numatytas 85 proc. perdirbimo tikslas.

Europos Komisija darys viską, kad padėtų valstybėms narėms, kad naujieji teisės aktai būtų įgyvendinti, o savo ruožtu mes, kaip ir kiekviena ES valstybė, turime sau kelti dar ambicingesnius iššūkius, kurie neliktų tik pažadais.

Skirtingos priemonės atliekų tvarkymo srityje kuria bendrą visuomenės, kaip vartotojų, poveikslą – džiugu, kad šiandien vis didesniame kiekiui Lietuvos žmonių rūšiavimas jau tampa nebe prievole, o sąmoningu aplinkosauginiu apsisprendimu, didinančiu svarbų vaidmenį tvaresnio vartojimo link. Tuo pačiu, įgusdami rūšiuoti vieną iš pakuočių rūšių, intuityviai didiname sąmoningumą rūšiuoti ir kitas buityje susidarancias atliekas.

Svarbu ugdyti aplinkosauginį sąmoningumą jau nuo mažų dienų, o vyresnio amžiaus žmonių ugdymas turi remtis pavyzdžiais, kad žmogus labai aiškiai suprastų naudą ir tai, kaip vyksta procesai bei būtų paneigti įvairūs su atliekų rūšiavimu susiję mitai.

Kiekvienam svarbu suprasti, kad vartojimas turi keistis iš esmės, o žiedinė ekonomika turi tapti nauju gyvenimo būdu ir vartojimo modeliu, kuriuo vadovautis turėtų visi visuomenės ir ekonomikos dalyviai – tiek valstybė, tiek verslas, tiek savivalda ir visa visuomenė.

Kiekvienas turime jausti atsakomybę ir sąmoningumą, rūpintis aplinka, kurioje gyvename, rinktis aplinkai draugišką gyvenimo būdą, prisidėti prie aplinkos apsaugos ir klimato taršos mažinimo, kasdienius pasirinkimus siejant su pasekmėmis ateityje būsimoms kartoms, o nesirūpinimą mus siejančia aplinka vertinti kaip socialiai nepriimtiniu elgesiu.

Tačiau visų svarbiausia yra pabrėžti, kad kalbant apie atliekų tvarkymą labai svarbu ne tik rūšiuoti, bet apskritai atsakingai vartoti tai, kas už kelių minučių ar sekundžių virst atliekomis.

Mūsų, kaip pakuočių atliekų tvarkymo organizacijos atsakomybė – ieškant naujų informacijos sklaidos būdų, formų bei priemonių ir toliau aktyviai edukuoti visuomenę (verslą, savivaldos atstovus ir gyventojus) apie rūšiavimo būtinybę, prieinamumą ir pasirinkimus, aplinkosaugą ir bendrąją prasmę – sėkmingą šalies dalyvavimą pasauliniame ekonominio modelio transformacijos procese, ko dėka ne tik sieksime ženkliai mažinti aplinkos taršą, bet ir naujų galimybių šalies verslui – inovacijų, didėjančio konkurencingumo bei darbo vietų augimo.

Švietimo ir komunikacijos programa bus įgyvendinama pasitelkus priemones, pritaikytas kiekvienai tikslinei grupei ir skirtas siekti optimaliam rezultatui (žr. Lentelė Nr. 1). Programoje suplanuotos tęstinės bei netęstinės komunikacijos priemonės, jų vykdymo terminai, finansavimo dydis bei finansavimo šaltiniai.

PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI:

- Didinti visuomenės (verslo, kaip gamintojų, ir gyventojų, kaip galutinių vartotojų) sąmoningumą, siekiant gilinti visuomenės žinias apie atliekų tvarkymą Lietuvoje, mokyti atsakingo požiūrio į pakuočių atliekų tvarkymą, didinti visuomenės įsitraukimą į aplinkosaugos ir atliekų tvarkymo problemų sprendimą;
- informuoti gamintojus bei importuotojus apie naujausius pasikeitimus, organizacijos vykdomą veiklą, pakuočių sektoriaus aktualijas;
- bendradarbiaujant su savivaldybėmis, atliekų tvarkytojais, RATC'ais ir pasitelkiant viešinimo priemones bei kanalus, šviesti ir informuoti savivaldybių gyventojus pakuočių atliekų tvarkymo klausimais;
- vykdyti sklaidą pakuočių sektoriaus dalyviams apie jų įsipareigojimus, skatinti inovatyvius sprendimus, pažangą pakuočių tvarkymo sektoriuje;
- skatinti suinteresuotųjų pusių – gamintojų ir importuotojų, atliekų tvarkytojų, valstybės ir savivaldos institucijų, visuomenės ir pakuočių atliekų tvarkymo organizacijų bendradarbiavimą, vystant diskusiją bei planuojant pokyčius ekonominio modelio transformacijos procese;
- stiprinti pakuočių atliekų tvarkymo sektoriaus įvaizdį ir patikimumą;
- tęsti visuomenės informavimą šiais klausimais:
 - pakuočių atliekų kiekio mažinimo;
 - pakuočių atliekų perdirbimo procesų supratimo didinimo;
 - antrinio įvairių rūšių pakuočių panaudojimo;
 - vartojimo (kaip neigiamo įpročio) mažinimo;
 - pakuočių atliekų tvarkymo sistemos kiekvienoje savivaldybėje supratimo;
 - supratimo, kad „atliekos – tai bendra mūsų visų atsakomybė“ didinimo;
 - visuomenės įsitraukimo skatinimo ir ekologinio sąmoningumo didinimo.
- tinkamai įgyvendinti patvirtintą švietimo programą.

TIKSLINĖS GRUPĖS

Švietimo bei komunikacijos programa orientuota į:

- plačiąją visuomenę bei sąmoningumo didinimą nacionaliniu lygmeniu;
- regionų gyventojus, komunikuojant aktualiomis temomis pritaikius paveikiausias priemones atskirose savivaldybėse;
- atskiras visuomenės grupes (moksleiviai, pedagogai ir ugdymo įstaigos ir t.t.)

- sektoriaus dalyvius;
- gamintojus ir importuotojus.

PROGRAMOS FINANSAVIMAS

Vadovaujantis LR atliekų tvarkymo įstatymo 3422 str. 10 d. Organizacija ne mažiau kaip 3 procentus gautų pajamų turi skirti visuomenės švietimui ir informavimui atliekų tvarkymo klausimais. Organizacija visuomenės švietimo bei informavimo pakuočių atliekų tvarkymo klausimais programos įgyvendinimą numatė vykdyti tiek bendradarbiaujant su atskiromis savivaldybėmis, tiek nacionaliniu mastu.

2019 m. VŠĮ „Gamtos ateitis“ visuomenės švietimo ir informavimo programa

Eil. nr.	Priemonė	Tikslinės grupės	Aprašymas	Tikslas	Įgyvendinimo terminai ir apimtys (metų ketvirčiais, skaitinė reikšmė)				Finansavimo šaltinis	Planuojama skirti lėšų (Eur)
					I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis	IV ketvirtis		
1.	Interneto svetainė www.gamtosateitis.lt . <i>Tęstinė priemonė</i>	Interneto vartotojai	Interneto svetainėje talpinama informacija apie rūšiavimo svarbą, atliekų tvarkymą Lietuvoje ir pasaulyje, nuolat pildoma aktualia tekstone ir vizualine informacija, naujienomis pakuočių atliekų tvarkymo temomis (įvairios rekomendacijos apie atliekų rūšiavimą, naujienos atliekų tvarkymo srityje ir kt.).	Aplinkosaugos ir pakuočių atliekų tvarkymo tematikos sklaida, siekiant gilinti visuomenės žinias apie atliekų tvarkymą Lietuvoje.	Pagal poreikį, ne mažiau 5 atnaujinimai	Pagal poreikį, ne mažiau 5 atnaujinimai	Pagal poreikį, ne mažiau 5 atnaujinimai	Pagal poreikį, ne mažiau 5 atnaujinimai	Organizacijos narių įnašai	4000
2.	Komunikacija socialiniuose tinkluose (Facebook, Instagram). <i>Tęstinė priemonė.</i>	Socialinių tinklų vartotojai – visuomenė.	Įrašai, edukuojantys socialinių tinklų vartotojus pakuočių atliekų rūšiavimo, atliekų tvarkymo sektoriaus, aplinkosauginiais bei kitais aplinkai draugiško gyvenimo būdo klausimais.	Didinti vartotojų sąmoningumą ir įsitraukimą į aplinkosaugos ir atliekų tvarkymo problemų sprendimą.	Nuolat, ne mažiau kaip 15 įrašų kiekviename socialinių tinklų (Facebook ir Instagram)	Nuolat, ne mažiau kaip 15 įrašų kiekviename socialinių tinklų (Facebook ir Instagram)	Nuolat, ne mažiau kaip 15 įrašų kiekviename socialinių tinklų (Facebook ir Instagram)	Nuolat, ne mažiau kaip 15 įrašų kiekviename socialinių tinklų (Facebook ir Instagram)	Organizacijos narių įnašai	4000
3.	Suderintų priemonių su konkrečia savivaldybe įgyvendinimas. <i>Netęstinė priemonė.</i>	Visuomenė	Viešinio priemonės ir kanalai, skatinantys pirmąjį atliekų rūšiavimą.	Bendradarbiaujant su savivaldybėmis, atliekų tvarkytojais, RATC'ais ir pasitelkiant viešinio priemonės bei kanalus, šviesti ir informuoti savivaldybių gyventojus pakuočių atliekų tvarkymo klausimais.	Ne mažiau kaip 1 suderinta konkreti priemonė su savivaldybėmis arba RATC'ais	Ne mažiau kaip 1 suderinta konkreti priemonė su savivaldybėmis arba RATC'ais	Ne mažiau kaip 1 suderinta konkreti priemonė su savivaldybėmis arba RATC'ais	Ne mažiau kaip 1 suderinta konkreti priemonė su savivaldybėmis arba RATC'ais	Organizacijos narių įnašai	20000

Lentelė Nr. 1

4.	Komunikacija media kanaluose (spausdinti žiniasklaidos leidiniai / e-žiniasklaidos priemonės) <i>Netęstinė priemonė.</i>	Atliekų tvarkymo sektoriaus dalyviai, gamintojai ir importuotojai	Informacijos rinkimas, analizė ir pateikimas visuomenei aktualiuose straipsniuose, pranešimuose, viešuose komentuose pakuočių atliekų tvarkymo klausimais.	Teikti tikslinei auditorijai teisingą, aktualią ir išsamią informaciją apie skirtingus atliekų sektoriaus aspektus.	Ne mažiau kaip 1 pranešimas	Ne mažiau kaip 1 pranešimas	Ne mažiau kaip 1 pranešimas	Ne mažiau kaip 1 pranešimas	Organizacijos narių įnašai	10000
5.	Elektroninis informacinis leidinys. <i>Tęstinė priemonė.</i>	Atliekų tvarkymo sektoriaus dalyviai, gamintojai ir importuotojai	El. paštu tikslinei auditorijai platinamas ir interneto svetainėje talpinamas elektroninis leidinys / naujienlaiškis.	Informuoti gamintojus bei importuotojus apie naujausius pasikeitimus, organizacijos vykdomą veiklą, pakuočių sektoriaus aktualijas.	Ne mažiau kaip 1 informacinis leidinys	Ne mažiau kaip 1 informacinis leidinys	Ne mažiau kaip 1 informacinis leidinys	Ne mažiau kaip 1 informacinis leidinys	Organizacijos narių įnašai	2000
6.	Seminarai gamintojams ir importuotojams <i>Netęstinė priemonė.</i>	Organizacijos nariai	Seminarai apie apmokestinamųjų pakuočių apskaitą ir pakuočių atliekų tvarkymą.	Didinti pakuočių gamintojų/importuotojų informuotumą apie pakuočių apskaitą ir pakuočių atliekų tvarkymą.	Pasirengimo darbai	Pasirengimo darbai	Pasirengimo darbai	Ne mažiau kaip 2 seminarai	Organizacijos narių įnašai	13000
7.	Video ciklas. <i>Netęstinė priemonė.</i>	Interneto vartotojai	Video formatu pateikiama aktuali informacija apie pakuočių atliekų tvarkymą ir rūšiavimą – sklaidai socialiniuose tinkluose, organizacijos internetiniame puslapyje.	Didinti vartotojų informuotumą, stiprinti sektoriaus įvaizdį ir patikimumą.	Ne mažiau kaip vienas video	Ne mažiau kaip vienas video	Ne mažiau kaip vienas video	Ne mažiau kaip vienas video	Organizacijos narių įnašai	8000

Lentelė Nr. 1

8.	Švietimo akcija moksleiviams. <i>Netęstinė priemonė.</i>	Lietuvos mokyklų moksleiviai ir mokytojai	Bendradarbiavimo projektas su tikslinei auditorijai skirtu tęstiniu projektu, skatinančiu moksleivius gilinti žinias apie aplinkosaugą, įtraukiantis dalyvauti Lietuvos mokyklas.	Atkreipti moksleivių dėmesį į aplinkosaugos problemas, skatinti domėtis jų sprendimo būdais, edukuoti aplinkosaugos ir ekologijos klausimais.	Ne mažiau kaip 1 renginys	Ne mažiau kaip 1 renginys	Ne mažiau kaip 1 renginys	Ne mažiau kaip 1 renginys	Organizacijos narių įnašai	18000
9.	Visuomenės švietimo ir informavimo, edukavimo pakuočių atliekų tvarkymo klausimais programos įgyvendinimo koordinavimas. <i>Tęstinė priemonė.</i>	Visuomenė, partneriai	Programoje numatytų priemonių, projektų, kampanijų planavimas, įgyvendinimo koordinavimas, numatytų šviečiamųjų leidinių, straipsnių, internetinės medžiagos rengimo, gamybos, talpinimo organizavimas bei įgyvendinimo koordinavimas.	Tinkamai įgyvendinti patvirtintą švietimo programą.	Nuolat	Nuolat	Nuolat	Nuolat	Organizacijos narių įnašai	15000
10.	[vairios kitos VŠ] „Gamtos ateitis“ akcijos ir iniciatyvos visuomenės švietimo tema	Visuomenė	Papildomos nenumatytos priemonės	Didinti visuomenės informuotumą apie pakuočių atliekų tvarkymo sektorių ir pakuočių atliekų rūšiavimo klausimus.	Pagal poreikį	Pagal poreikį	Pagal poreikį	Pagal poreikį	Organizacijos narių įnašai	24 000
BENDRAI:										118 000

**Procentinės lėšų dydžių paskirstymo proporcijos bei įgyvendinimo apimtis 2019 m. Visuomenės švietimo bei informavimo programos priemonėms gali kisti, atsižvelgiant į Organizacijos finansines galimybes ir konkretaus projekto ar renginio turinį.*

Direktorius

Karolis Šiaudkulis